

імені Ярослава Мудрого, Харків, – 2003, 22 с.

Annotation. Substantiation the impact of legislative regulation of the sustainable development of accounting activities of agricultural enterprises.

Key words: legislative regulation, sustainable development, accounting, agricultural enterprises.

УДК 336.132.1

Коновал С. Е., старший викладач
Львівської комерційної академії, м. Львів

ОЦІНКА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ: СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ

У статті розглядаються основи і підходи, критерії та етапи оцінки державного регулювання фінансових систем.

Ключові слова: фінансова система, державне регулювання фінансових систем.

1. Вступ. Державне регулювання фінансових систем є однією з основних складових забезпечення розвитку національної економіки. За чіткого визначення механізму впливу держави на структуру, функції та умови функціонування фінансової системи, державне регулювання має значний вплив на розвиток сфери фінансових послуг та інфраструктури фінансового ринку.

В останні роки загальносвітовою тенденцією є лібералізація та глобалізація фінансових систем, і як наслідок підвищення мобільності капіталу та зростання економічних ризиків. Саме тому державне регулювання фінансових систем набуває все більшого значення. В Україні державне регулювання фінансової сфери має непослідовний характер, що відбивається як на внутрідержавних фінансових настроях, так і на іміджі, фінансовій безпеці та економічній привабливості країни на загальносвітовому ринку. На нашу думку, механізм впливу держави на діяльність фінансової системи України потребує змін. Ще у докризовий час фінансову систему нашої країни важко було назвати ефективною, а в сучасному стані тим більше. Тому однією з обов'язкових умов покращення економічного стану країни є реструктуризація фінансової системи України.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання регулювання фінансових систем досліджували М Карлін, В. Опарін, В. Федосов, В. Суторміна, Н. Стукало та ін.

3. Мета статті і постановка завдання. Метою статті є дати визначення поняття «оцінка державного регулювання фінансових систем» та охарактеризувати його основні етапи.

4. Виклад основного матеріалу. У світовій практиці по-різному підходять до вирішення цього питання. Модель державного впливу на фінансову систему держави залежить як від національних особливостей – історичного шляху розвитку, форми правління, територіального устрою, структури національної економіки та навіть менталітету, так і від загальносвітових чинників – глобалізації та лібералізації фінансових ринків, змін світової кон'юнктури. Тому державне регулювання фінансових систем у різних країнах має різні вияви від майже саморегулювання до

мегарегулюван- ня, відповідно, роль державних та саморегулюючих органів різна. У результаті проведеного нами дослідження особливостей розвитку та функціонування фінансових систем різних країн, спробуємо визначити основні концептуальні підходи, критерії та етапи оцінки державного регулювання фінансових систем.

Ми пропонуємо під оцінкою державного регулювання фінансових систем розуміти процес систематичного аналізу впливу держави за допомогою правових інструментів на фінансову систему країни з метою виявлення можливих ефектів від реалізованих регуляторних заходів.

Основні етапи оцінки державного регулювання фінансових систем:

1. Виявлення проблеми, на яку спрямовано регуляторний вплив держави. По-перше, це можуть бути ситуації, в яких ринковий механізм не спроможний ефективно діяти, і саморегулювання фінансових систем неможливе внаслідок екстерналій (зовнішніх ефектів), асиметричності інформації, монополізму тощо. По-друге, це ситуації, в яких держава або неспроможна вирішити певну проблему, або своїми діями спричинює шкоду фінансовій системі країни та суспільству загалом.

Для визначення доцільності здійснення регуляторного впливу держави на фінансові системи вважаємо за необхідне порівняти наслідки від державного регулювання з наслідками від невтручання держави. Якщо проблема суттєва і не може бути вирішена саморегулюванням фінансового ринку, а також, внаслідок втручання держави суспільство отримує переваги порівняно із ситуацією відсутності державного регулювання, тільки у цьому випадку державне регулювання фінансових систем є виправданим. З іншого боку, якщо ймовірні втрати від невирішеного питання є незначними, державне регулювання фінансових систем вважаємо недоцільним. Тобто, державне регулювання фінансових систем виправдане лише в тих ситуаціях, коли виникає ризик та загроза значних втрат для суспільства, або коли немає іншого виходу.

2. Визначення мети та цілей державного регулювання фінансових систем. Метою вважаємо забезпечення існування та функціонування ефективної фінансової системи країни, під цілями розуміємо конкретні зміни та досягнення. При цьому, необхідно наголосити на відмінності цілей від методів їх досягнення.

3. Визначення можливих варіантів досягнення мети та цілей. Для виявлення найефективнішої моделі регулювання фінансових систем, розглянемо всі можливі у цьому контексті альтернативи. Як свідчить розвиток світової економіки, можуть існувати наступні варіанти вирішення цього питання:

- Саморегулювання (self-regulation). Цей спосіб передбачає вирішення всіх питань за допомогою ринкового механізму без державного втручання. Таке можливо тоді, коли ринок спроможний вирішити певне питання, а наслідки саморегульованого процесу не пов'язані зі значними ризиками та втратами для суспільства. Саме тому, стосовно регулювання фінансових систем саморегулювання вважаємо не найкращою моделлю. Це крайній, маргінальний, більш теоретичний варіант, який в сучасних реаліях не може існувати в чистому вигляді, без жодного втручання держави.

- Квазі-регулювання (quasi-regulation). Передбачає вплив держави на інші економічні суб'єкти з метою вирішення їх питань своїми силами. Такий варіант можливий, коли суспільство потребує швидкого вирішення проблеми та допускає незначне державне втручання з використанням гнучких та менш формальних ме-

тодів. З назви – квазі означає «ніби», несправжній – можемо вважати цей варіант практичним виявом саморегулювання.

- Спільне регулювання (co-regulation). Передбачає співпрацю та взаємодію суб'єктів економіки (власників економічних ресурсів) з державою. При цьому роль держави полягає у створенні законодавчого ґрунту для всіх інших суб'єктів, які самостійно розробляють та реалізують заходи щодо вирішення необхідних питань.

- Державне регулювання (explicit government regulation). Це безпосереднє державне втручання у вирішення проблем, як правило, значних, що пов'язані зі значніші економічними та іншими видами ризику та стосуються великого числа людей.

4. Порівняння витрат та вигоди, кінцевою метою якого вважаємо вибір такого способу вирішення окресленої проблеми, який буде найбільш вдалим серед усіх можливих варіантів. Для якісної та кількісної оцінки наслідків державного регулювання фінансових систем можна використовувати різноманітні методи, серед яких виокремимо аналіз «затрати – вигоди», аналіз «затрати – ефективність» та оцінку ризиків.

5. Проведення нарад і консультацій з приводу обраної альтернативи вирішення питання за участю представників усіх зацікавлених груп. Важливо визначити усі сторони, яких торкнеться ефект від державного втручання у фінансову систему, а також їх погляди стосовно необхідних заходів. Такі наради передбачають можливість активної участі максимального числа зацікавлених сторін, забезпечують їх попереднє інформування та легітимність державного регулювання. Консультації стосовно змін у фінансовій системі можуть відбуватися шляхом створення спеціальних консультуючих органів, публічних дебатів, закритих нарад тощо.

6. Визначення варіанту вирішення проблеми. На основі всіх аналітичних висновків, зауважень та отриманих на попередніх етапах даних, обирають рекомендований варіант державного втручання у фінансову сферу. Необхідно врахувати усі докази, як позитивні, так і негативні, визначити чисту суспільну вигоду від реалізації конкретних дій держави та можливі наслідки.

7. Процес реалізації рішення щодо державного регулювання фінансових систем. Сюди включимо визначення: державного органу чи особи, який буде відповідати за реалізацію обраної альтернативи; які суми для цього будуть витрачені та джерела покриття цих коштів; відповідності планованих дій чинному законодавству; механізму дотримання встановлених вимог тощо.

8. Визначені системи оцінки ефективності проведених заходів державного регулювання та досягнутих змін у функціонуванні фінансових систем.

5. Висновки. Нині в Україні через велике число фінансових органів та інституцій немає можливості проведення єдиної регуляторної діяльності держави на фінансову сферу. Політичні сили, що в той чи інший період були при владі в Україні, здійснювали суб'єктивний вплив на фінансову систему країни, що призводило до економічних негараздів у цій сфері і фактично підірвало авторитет держави як регулятора. Шлях виходу з кризового стану вбачаємо в ефективній системі державного регулювання фінансової сфери з використанням розроблених підходів до оцінки державного регулювання фінансових систем.

Annotation. The article reviews the main approaches, criteria and evaluation phases of state regulation of financial systems.

Key words: financial system, government regulation of financial systems.